

**WOORDEN
WILLEN
LOSJES
LEVEN**

ESSAYS OVER SCHRIJVERSCHAP

VIRGINIA WOOLF

VERTAALD EN INGELEID DOOR
THOMAS HEIJ EN PAULINE SLOT

ISVW
UITGEVERS

**WOORDEN WILLEN
LOSJES LEVEN**

essays over schrijverschap

VIRGINIA WOOLF

Gekozen, vertaald en ingeleid
door Thomas Heij en Pauline Slot

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
De teloorgang van de essayistiek	13
Straatmuziek	21
Melodieuze meditaties	33
Moderne fictie	41
Het moderne essay	55
Wat is een goede roman?	73
Schilderijen	79
De filmkunst	89
Het leven en de romanschrijver	101
Wat is een roman?	113
Rondspoken op straat	119
Fictie als kunstvorm	139
De zon en de vis	149
Een inleiding bij <i>Mrs Dalloway</i>	161
Onder verdoving	169
Waarom de kunst van nu de politiek volgt	177
Het ambacht	185
De biografie als kunstvorm	199
Recenseren	213
De menslievende kunst	233
De scheve toren	243
Gedachten over vrede tijdens een luchtaanval	277

Voorwoord

Essays moeten plezier opleveren. Laat alles in een essay in het teken staan van dat doel. Het essay dient ons vanaf het eerste woord te betoveren en pas bij het laatste woord willen we verfrist weer ontwakken. Het kan over van alles gaan. Het kan in een hoogdravende, zelfverzekerde en bombastische stijl of juist in een persoonlijke, intieme en aftastende stijl geschreven zijn. Als het ons maar boeit en in een roes meevoert naar de punt op het eind. Dat is in een notendop de filosofie van het essay volgens Virginia Woolf.

Volgen we deze ruime omschrijving, dan zijn de teksten van Woolf in deze bundel te zien als essays. Maar strikt genomen zijn het lezingen, besprekingen, verslagen van persoonlijke ervaringen en bespiegelingen op andere kunstvormen. De grenzen tussen die tekstsoorten zijn bij Woolf niet altijd duidelijk en worden geregeld moedwillig overschreden. Woolf liet zich bij het schrijven vaak vrijelijk leiden door wat ze las, wat ze meemaakte en wat dat in haar naar boven bracht.

Die losse, vrije en associatieve insteek, waarbij ze haar woorden weegt, consciëntieus kiest en liefdevol laat landen op het papier, is typisch Woolf. Inclusief alliteraties. Haar schrijfstijl is zwierig maar heeft ook zwaarte. Ze schrijft delicaat, soms deftig en dromerig, maar ook met diepgang. Kundig ongekunsteld. Literaire sprezzatura.

In 'Het ambacht' reflecteert Woolf op het basisgereedschap van de schrijver: het woord. We zetten woorden doorgaans

praktisch in, zegt ze, om een boodschap over te brengen. Zo kan een bordje met ‘Verboden uit het raam te leunen’ in de trein je doen denken aan het venster op een andere wereld. Voor je het weet zie je een gevaarvolle zee en vergeten feeënrijken voor je, of herinner je je een dichtregel van Keats.

Woorden zijn niet alleen nuttig, wil Woolf maar zeggen, ze brengen ook van alles voor ons geestesoog, vaak buiten onze wil om. Daarom is schrijven nauwelijks te onderwijzen: woorden zitten vol echo's, herinneringen en associaties en leiden een eigen bestaan in onze geest, waar ze niet aan regels gebonden willen zijn. Want woorden willen losjes leven. En zo heeft Woolf vaak al genoeg aan één woord of zin om haar gedachten op gang te brengen en beelden voor zich te zien die hun weg vinden naar het papier.

Maar het kunnen ook de oeuvres van collega-schrijvers zijn, klassiek of modern, die haar aanzetten tot schrijven, en ze is al even geïnteresseerd in de werking van ons bewustzijn – en vooral in wat daaronder schuilgaat –, het kunstenaarschap, het leven en de wisselwerking tussen die twee, als in actuele politieke en maatschappelijke kwesties, zoals de rol van vrouwen en de invloed van oorlog. Haar schrijversgeest wordt eveneens in beweging gebracht door alledaagse dingen: straatmuzikanten, een bezoekje aan de tandarts, het aquarium in een dieren-tuin, een potlood kopen in de stad. Het liefst verbindt ze dat alles met elkaar

De essays in deze bundel zijn nu voor het eerst in vertaling voor Nederlandse lezers beschikbaar. Schrijven, de kern van Woolfs leven, is het overkoepelende thema. Zelfs als Woolf een andere kunstvorm bespreekt, zoals de toen nog prille filmkunst of de schilderkunst, is de vraag telkens weer: hoe verhoudt deze zich tot wat schrijvers doen als ze achter hun schrijftafel gaan zitten en zich daar het mysterieuze proces voltrekt dat resulteert in een roman, biografie, brief, recensie of essay?

Het eerste essay dateert uit 1905, het laatste uit 1940. Ze staan hier chronologisch gerangschikt en worden steeds voorafgegaan door een korte inleiding, zodat de lezer het essay kan plaatsen binnen de ontwikkeling van Woolfs oeuvre en de omstandigheden in haar leven.

Met elkaar geven deze stukken een rijkgeschakeerd beeld van Woolfs denken over het schrijverschap, over wat een goede roman is, over de toenemende oppervlakkigheid van recensies, over het gevaar van overmatige visuele input in films en romans, over 'egocentrisch' en autobiografisch schrijven, over de geprivilegieerde positie van (mannelijke) schrijvers, en talloze andere zaken.

We zien ook hoe haar stijl gaandeweg aan soepelheid wint. 'Onder verdoving', 'Rondspoken op straat' en 'De zon en de vis' zijn daarbij toonbeelden van Woolfs eigenzinnigste proza: essays die lezen als verhalen. Maar er zijn ook meer klassieke essays. Zo is 'Moderne fictie' een beginselverklaring die, samen met enkele andere stukken, inzicht biedt in het ontstaan van haar grote romans. 'Waarom de kunst van nu de politiek volgt' en haar beroemde essays 'De scheve toren' en 'Gedachten over vrede tijdens een luchtaanval' geven weer hoe Woolf dacht over de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in haar tijd en de invloed daarvan op schrijvers en kunstenaars.

Zo krijgen we een mooi beeld van waar Woolf zich gedurende vijftig jaar schrijverschap over wilde uitspreken. Want uitgesproken zijn deze essays zeker. Ze vonden weerklank in haar eigen tijd en hebben ook nu nog zeggingskracht. Soms voel je al lezend dat de periode tussen 1905 en 1940 ver van ons afstaat – wat uitnodigt tot vergelijken. Vaker verrast Woolf met observaties over schrijven en schrijverschap die nog niet aan belang hebben ingeboet. Ontwikkelingen die zij signaleert zien we zich voortzetten in onze tijd. Dat is, naast de ontmoet-

ting met de levendige geest van een groot stilist, een van de
genoegens die deze bundel te bieden heeft: we zien de grote
lijnen. Virginia Woolf is nog niet uitgesproken.

Thomas Heij
Pauline Slot

Hoe moet een schrijver zich verhouden tot de politiek en de grote maatschappelijke vraagstukken van haar tijd? Hoe elitair is de schrijver eigenlijk, hoe blind voor haar eigen privileges? Kun je schrijven leren? Hoe verhoudt schrijven zich tot leven? En wat is het belang van het onderbewuste in het zoeken naar de juiste vorm voor een verhaal?

Woorden willen losjes leven bevat een keuze uit de essays van Virginia Woolf waarin ze reflecteert op haar eigen schrijverschap en dat van haar tijdgenoten. Niet alleen getuigen ze van een grote belesenheid en kritische scherppte, maar ook laat de sprankelende vertaling van Thomas Heij en Pauline Slot zien hoe speels en geestig Woolf kon zijn.

'Literatuur is geen privédomein, literatuur is gemeenschapsgrond. Ze is niet opgedeeld in landen, oorlogen woeden er niet. Laten we de literatuur vrijelijk en onbevangen betreden en zelf onze weg vinden.'

– Virginia Woolf

ISVWUITGEVERS

9 789083 1382906 >

WWW.ISVW.NL